

ומשלימה לכזית – נחלקו אמוראים בדינו, והלכה כר' יוחנן שחייב. החיוב דווקא כשיש רוב כזית מן הבשר (ערוך השולחן).

המעלה ראש בן יונה שאין בו כזית ומלח משלימו, הרי זה ספק אם ר' יוחנן מחייב בו, מפני שמלח אינו ממין הבשר. מאידך, יש סברה לחייב בו יותר, כי אם פירש – מצוה להביא מלח אחר (רש"י), או אף להשיב את אותו מלח עצמו (חזון איש).

החזון איש מסביר את הספק בדרך מיוחדת: אין ספק שהמלח כשלעצמו נחשב קרבן, ואם העלה כזית ממנו – חייב. הספק נובע מהדין שהחיוב במעלה כזית בחוץ הוא דווקא כשחלקי הכזית הם מאותו סוג.

הרמב"ם פסק באופן סתמי ש"הרי זה ספק", ומשמע שחייבים על כך אשם תלוי.

במחלוקת זו, נשאר הדבר בספק, ולפיכך העושה כן אינו לוקה.

יש להעיר על לשון הרמב"ם כאן (וכן בהלכה הקודמת): "הרי זה ספק לפיכך אינו לוקה", ולא כתב מה דינו לגבי קרבן. לעומת זאת בהל' ביאת המקדש (ג,כד), בהקשר לספק אחר על חיוב טומאת מקדש, כתב: "במזיד אינו לוקה, בשוגג אינו מביא קרבן, מפני שהדבר ספק, אבל מכין אותו מכת מרדות". נראה שטעמו של הבדל זה, שבספק חיוב חטאת קבועה יש להביא אשם תלוי, ולכן לא כתב בו שאינו מביא קרבן, ואילו ספק קרבן עולה ויורד אינו מביא אשם תלוי (הל' שגגות יא,ה). ולפי דרכנו למדנו, שספק הלכתי נחשב כ"איבע איסורא", שמביאים עליה אשם תלוי (עיין הל' שגגות ח,ב)¹².

סיכום

המעלה בחוץ אבר שאין בו כזית ועצם מחוברת לו

מערכה רפד. השוחט והמעלה להדיוט ובשניים (קח,א-ב)

חברו אינו חייב משום עבודה זרה, כיון שאינו מתכוון לשם כך. מכל מקום נראה שאין כאן מחלוקת הלכתית לגבי איסור העלאה בחוץ, ולכלי עלמא הן המעלה לשם עבודה זרה והן המעלה לשם כבוד גרידא – פטורים, משום שלא העלו לשם שמים.

מהביטוי "המעלה להדיוט", ניתן להבין שרק המעלה בפירוש לשם הדיוט פטור, ואילו המעלה סתם חייב. אמנם הגמ' דורשת דין זה מהמילים "לעשות אותו לה" (ויקרא יז,ט), ומשמע שמי שלא העלה לשם ה' – פטור, אך מכל מקום יש לומר שבסתמא העלאתו היא לשם ה', כעין הדין במקדש ש"סתמו לשמו". אולם ברמב"ם משתמע אחרת, שכן כתב (הל' מעה"ק יט,א): "ואינו חייב עד שיעלה לשם, שנאמר: 'לעשות אותו לשם' – עד שיתכוון לשם", ולא בסתמא. כך משמע גם מלשון הראב"ד בביאורו לתורת כהנים (אחרי מות פרק ט,ב): "כל שתעלה שלא לשם שמים – נקרא מעלה להדיוט"¹, וכן כתבו אחרונים (מנחת חינוך מצוה תמ; זבח תודה). טעם הדבר, שרק בפנים "סתמו לשמו", שכן זהו יעודה של הבהמה, מה שאין כן בחוץ².

השוחט ומעלה בשניים

הראשונים בקידושין (מג,א) מקשים, מדוע הגמרא צריכה

שנינו במשנה: "חומר בשחיטה מבעלייה, ובעלייה מבשחיטה. חומר בשחיטה, שהשוחט להדיוט חייב, והמעלה להדיוט פטור; חומר בעלייה, שניים שאחזו בסכין ושחטו – פטורים, אחזו באבר והעלו – חייבים". בגמרא מובאת דעת רבי יוסי, החולק ופותר אף בשניים שהעלו, אך הלכה כסתם משנתנו (רמב"ם הל' מעשה הקרבנות יט,ב).

הגמרא מאריכה בהבאת דרשות הכתובים העומדות בבסיס דינים אלה. עם זאת, יש להבין את הסברא העומדת ביסוד הדרשות. כמו כן, יש לברר מהי שחיטה והעלאה ל"הדיוט", ומהו היחס בין שחיטה והעלאה בשניים ובין עשיית איסור על ידי שניים בשאר איסורי התורה. עוד יש לדון מהו דין זריקה בחוץ להדיוט, ומהו דינה כשהיא נעשית על ידי שניים.

השוחט והמעלה להדיוט

רש"י והרי"ד במשנה מפרשים, שהשוחט להדיוט היינו השוחט לצורך אכילת הדיוט. עוד הם כותבים, שהמעלה להדיוט פטור משום העלאת חוץ, אך חייב משום עבודה זרה, ומשמע מדבריהם ש"מעלה להדיוט" פירושו שהוא מקריב קרבן לכבוד הדיוט ובכך הוא עושה אותו לעבודה זרה. לעומתם, תוס' (ד"ה והמעלה) סוברים, שהמעלה לכבוד

12. וכן דייק באור שמח הל' שבת יח,כז מההלכה שם.

השגגה ששגג השוחט והמעלה בחוץ: "שוחט בחוץ – כסבור בהמת חולין היא, מעלה – לאחר איסור הבמות הקריב בבמה, וכסבור במות אלו של ציבור מותרות ומוקים לקרא בבמת יחיד". מדוע לא פירש רש"י שמדובר במי שהיה סבור שהוא מעלה בהמת חולין, כפי שפירש בשוחט בחוץ? נראה שטעם הדבר הוא, שמי שמעלה בחוץ וסובר שהוא מעלה בהמת חולין – אינו מעלה לשם ה', אלא בסתם. מוכת, אפוא, שלדעתו המעלה בסתם – פטור.

1. אמנם הראב"ד כותב בהמשך דבריו (בפיסקה ח) לגבי שחיטה: "שאם שחטה לעבודה זרה יהא חייב עליה משום עבודה זרה ומשום שחטי חוץ, והיינו דאמרינן לעיל שהשוחט להדיוט חייב", אך נראה שאין כוונתו לומר שרק השוחט לעבודה זרה נקרא שוחט להדיוט, אלא שגם השוחט לעבודה זרה נקרא שוחט להדיוט.
2. בעל חמדת דניאל מוכיח כן מרש"י בתחילת מסכת כריתות (ב,א), שמפרש מהי

על דרשות הכתובים היה אמור להוביל, לכאורה, לדינים דומים בשני האיסורים. למרות זאת, הגמ' דורשת דינים שונים ממילים זהות בשני האיסורים, וזאת כדי ליישב את דרשות הפסוקים עם הדינים שבמשנה. כך למשל, המילה "לה" באיסור העלאה בחוץ נדרשת כמקור לכך שהמעלה להדיוט פטור; לעומת זאת, באיסור שחיטה בחוץ, שגם בו מופיעה אותה מילה, דורשים ממילים אחרות ("איש איש") שהשוחט להדיוט חייב (כדין המשנה), ואילו מהמילה "לה" – דורשים דין אחר לגמרי. הגמ' ממשיכה בדרך זו לאורך הסוגיה (במילים "איש איש" ו"הוא"). ונראה מכך שהדינים במקרה זה אינם תולדה של הדרשות, אלא הדינים קדמו, והדרשות נדרשו כדי למצוא רמז ומקור בכתוב לדינים המקובלים. ואכן, כך כותב הרמב"ם בפירושו למשנה זו: "כל הדינים הללו קבלה והוסמכו לפסוקים".

אולם נראה כי ניתן גם לבאר דינים אלו על פי סברה הגיונית⁴. מסתבר שהעיקרון העומד ביסוד משנתנו הוא, שיש לבחון בכל מקרה, האם השחיטה או ההעלאה נעשו בדרך הרגילה לעשות פעולות אלה, שאז חייבים על עשייתן, או שהן נעשו בדרך החורגת מאופן העשייה הרגיל, ואז אין חייבים על עשייתן.

לפי זה, מובן מדוע חייבים על שחיטה להדיוט, ואין חייבים על העלאה להדיוט. שחיטה להדיוט היא שחיטה ראויה ומקובלת, שכן שחיטה נדרשת גם לצורך אכילת הדיוט; לעומת זאת אין נוהגים להעלות לשם הדיוט, שכן העלאה מעצם טיבה היא פעולה הנעשית לצורך גבוה. לכן שחיטה להדיוט נחשבת 'שחיטה' שחייבים עליה, ואילו העלאה להדיוט – אינה 'העלאה' כלל⁵.

על פי אותו עיקרון יש להסביר גם מדוע שניים ששחטו פטורים בעוד ששניים שהעלו חייבים. שחיטת בהמה על ידי שני בני אדם אינה מקובלת⁶, ואילו העלאת איברים למזבח על ידי שניים – נהוגה במקדש (חמדת דניאל)⁷.

עוד נראה, שניתן להסביר את ההבדל בין שחיטה להדיוט והעלאה להדיוט בדרך אחרת. מקורם של איסורי שחיטה והעלאה בחוץ הוא בויקרא יז, וכך נאמר שם בנוגע לאיסור

לדרוש מן הכתוב ששניים שאחזו בסכין ושחטו – פטורים, הלוא כלל בידינו בכל מצוות התורה, ששניים שעשו איסור אחד ביחד – פטורים (ראה שבת ג,א; צב,ב)³ הראשונים שם (ריטב"א; תוספות טו; 'שיטה לא נודע למי') מתרצים, שיש צורך בדרשה זו, כדי שלא נלמד מהמילים "איש איש" שנאמרו בשוחט בחוץ ששניים ששחטו חייבים (וכפי שהגמרא בסוגייתנו למדה ממילים אלו שנאמרו במעלה בחוץ, ששניים שאחזו באבר והעלוהו – חייבים).

תוספות טו שם מציעים תחילה הסבר אחר, שבאיסור שחוטא חוץ יש חידוש להלכה מעבר לדין "שניים שעשאוה" בכל התורה, שבאיסור שחוטא חוץ שניים ששחטו פטורים גם אם אחד מהם יכול לשחוט את הבהמה לבדו והשני אינו יכול לשחוט את הבהמה לבדו, בעוד שבכל התורה במקרה כזה, אותו אחד שיכול – חייב, וזה שאינו יכול פטור, כיון שאינו אלא מסייע, שאין בו ממש (ראה שבת צב,ב). אך כתבו ש"אין צריך לדחוק כן", שכן ההסבר הראשון עדיף.

שניים שאחזו בסכין ושחטו. השוחטים כך קרבן בחוץ - פטורים, כדון הנהוג בכל התורה, ש"שניים שעשאוה - פטורים", בפעולה שיכול כל אחד מהם לעשות לבדו.

טעם הדינים

הגמ' מאריכה בהסבר דינים אלו על פי דרשות הכתובים. הקושי העיקרי העומד בפני הגמ' הוא, שהתורה מנסחת את איסורי שחיטה והעלאה בחוץ בלשון דומה, ולימוד המבוסס

כד,ד), אך אינה נהוגה. וראה ערוך השולחן (יורה דעה סי' כדט), שהביא את דברי התבואות שור, שלכתחילה לא ישחטו שניים, אלא רק במקום צורך גדול.

7. ראה ביומא פ"ב מ"ז: "פר קרב בעשרים וארבעה, הראש והרגל – הראש באחד והרגל בשניים, העוקץ והרגל – העוקץ בשניים והרגל בשניים...". אמנם הראשונים נחלקו כיצד לפרש משנה זו. יש הסוברים (ראב"ד בפירושו לתורת כהנים פרשתא דנדבה, פרק ו,ב) שיש לחתוך לשני חלקים את האיברים העולים למזבח בשניים, וכל חלק עולה על ידי כהן אחר. אולם דעת הרמב"ם (הל' מעשה הקרבנות ו,יט), שאין לחתוך איברים אלו לחלקים, ושני כהנים מעלים ביחד אבר אחד למזבח, וכך מוכח בתוספתא (יומא א,יב). ראה על כך בהרחבה בשערי היכל למסכת יומא, מערכה נה.

בחמדת דניאל לא כתב שטעם הפטור בשחיטה הוא משום שאין זה מקובל, אלא שבשחיטה הדין הוא ככל האיסורים שבתורה, ש"שניים שעשאוה – פטורים", ואילו בהעלאה התחדש שהאיסור הוא לעשות בחוץ עבודה כפי שהיא נעשית בפנים, וכיון שבפנים מצינו ששניים מעלים קרבן ביחד – חייבים על מעשה זה גם בחוץ. מכל מקום, הפטור הכללי בשניים שעשאוה קשור אף הוא, כנראה, לכך שאין דרך לעשות כן (ולכן ב"זה אינו יכול וזה אינו יכול" שניהם חייבים, כי כך מקובל לעשות את הפעולה הזו).

3. אמנם בסוגיות הללו מדובר על מלאכות שבת, אך הגמ' שם דורשת דין זה מהפסוק: "ואם נפש אחת תחטא בשגגה מעם הארץ, בעשותה אחת ממצוות ה' אשר לא תעשינה, ואשם", שנאמרה בספר ויקרא (ד,כז) לגבי קרבן חטאת, ומכאן שהדין נוהג לא רק במלאכות שבת, אלא גם בשאר המצוות.

4. לשון בעל חמדת דניאל בסוגיין: "אף שהדינים האלו כולם למדין מקראי, מכל מקום נקטינן כללא בידינו, שכל מה שיכולין לקרב כל דיני התורה אל השכל – מקריבין... ומה גם כשאנו רואים את הדרשות לקמן בגמרא, לא נוכל להבין מדוע דחקו עצמם חכמינו ז"ל כל כך הרבה בדרשות הכתובים, אבל לדברינו מובן שפיר, כי השכל הישר חייבם כן. כי הם היו מבינים דיני התורה בהגיון זך וישר, והתאימו דברי התורה ודברי השכל שיתאימו יחד ויתלכדו ולא יתפרדו".

5. בקרן אורה (קח,א במשנה) כותב שהעלאה היא עבודה, ולכן אין חייבים עליה בחוץ אלא לשם ה', אבל שחיטה אינה עבודה ולכן חייבים עליה גם אם עשאוה לשם הדיוט; ונראה שכוונתו כפי שביארנו. וראה חמדת דניאל (קח,א במשנה), שביאר בדרך דומה.

6. אמנם שחיטת בהמה על ידי שניים מותרת (ראה חולין א,א; שו"ע יורה דעה סי'

הקיימת בכתובים לדעת רבי ישמעאל בין איסור שחיטה בחוץ, שהוא איסור לשחוט בהמה כלשהי מחוץ למשכן, ובין איסור העלאה בחוץ, שהוא איסור להעלות קדשים מחוץ למשכן. ואף שלאחר הכניסה לארץ אין עוד איסור לשחוט חולין מחוץ לעזרה, והאיסור הוא במוקדשים בלבד, מכל מקום איסור השחיטה בחוץ רחב יותר, ונאמר גם בשוחט קדשים לשם חולין (כשם שבמדבר האיסור היה גם בחולין עצמם), ואילו איסור ההעלאה בחוץ אינו נוהג אלא במעלה לשם קדשים בחוץ (כשם שבמדבר האיסור חל על קדשים בלבד).

דין זריקה

יש לדון מהו דין הזריקה בהלכות השנויות במשנתנו: האם כשחיטה, ולפיכך הזורק להדיוט חייב ושניים שזרקו פטורים, או שמא כהעלאה, ולפיכך הזורק להדיוט פטור, ושניים שזרקו חייבים?

לפי הסברה לעיל, שדין השוחט והמעלה להדיוט ודין שניים ששחטו או העלו תלוי בשאלה האם כך היא דרך שחיטה או העלאה, יש לומר שלענין זריקה הזורק להדיוט פטור, משום שאין דרך לזרוק דם עבור הדיוט, ומאידך גיסא שניים שזרקו פטורים, שכן אין דרך ששניים יזרקו דם ביחד על המזבח. אכן, בקרן אורה (כאן במשנה) כותב, שעל פי הטעם להבדל בין שחיטה להעלאה ששחיטה אינה עבודה והעלאה היא עבודה, צריך לומר שהזורק להדיוט פטור.

יש שכתבו שדין זה תלוי בשאלה מהו מקור החיוב על הזורק דם בחוץ, שנחלקו בו רבי עקיבא ורבי ישמעאל (לעיל קז,א): לדעת רבי עקיבא, שהוא התרבה מן הפסוק על ההעלאה: "אשר יעלה עולה או זבח" – דינו כמעלה, ואילו לרבי ישמעאל, שלמד זאת מהפסוק על השחיטה: "דם שפך" – הרי זה כשוחט (שפת אמת; מקדש דוד סי' כז,ט). אולם בקרן אורה התחבט בזה, על פי מה שהסיק אביי (קז,ב) שגם לדעת רבי עקיבא הכתוב השווה זורק לשוחט, ובגמ' בסנהדרין (לד,א) מוכח שאין כל נפקא מינה בין דרכי הלימוד השונות של רבי עקיבא ורבי ישמעאל (ראה לעיל מערכה רפ), ונשאר ב'צריך עיון'.

סיכום

המשנה מציינת שני הבדלים בין השוחט בחוץ למעלה בחוץ: השוחט להדיוט – חייב, והמעלה – פטור; שניים ששחטו – פטורים, ושניים שהעלו – חייבים. ר' יוסי חולק על הדין האחרון, אך הלכה כמשנתנו. מכמה ראשונים ואחרונים מבואר, שכל שלא העלה בפירוש לשם ה' – הרי זה "מעלה להדיוט" שפטור, ואין אומרים בו "סתמו לשמו".

הגמ' מאריכה לדרוש דינים אלו מן הכתובים, אך הרמב"ם מסביר שמקור הדינים הוא בקבלה מסיני. עם זאת, יש מקום להסביר דינים אלו בכך שהחיוב תלוי בעשיית השחיטה או ההעלאה בדרך הרגילה שבה נעשות הפעולות הללו.

שחיטה (פסוקים ג-ד): "איש איש מבית ישראל אשר ישחט שור או כשב או עז במחנה, או אשר ישחט מחוץ למחנה. ואל פתח אהל מועד לא הביאו להקריב קרבן לה', לפני משכן ה', דם ייחשב לאיש ההוא, דם שפך, ונכרת האיש ההוא מקרב עמו". ולגבי איסור העלאה נאמר (פסוקים ח-ט): "ואליהם תאמר, איש איש מבית ישראל ומן הגר אשר יגור בתוכם, אשר יעלה עולה או זבח. ואל פתח אהל מועד לא יביאו לעשות אותו לה', ונכרת האיש ההוא מעמיו". ההשוואה בין שני האיסורים מעלה הבדל ברור: בשחיטה האיסור הוא לשחוט בהמה כלשהי במקום חיצוני, שלא בפתח אהל מועד, בעוד שבהעלאה האיסור הוא להעלות עולה או זבח, דהיינו בהמת קרבן.

העלאת קרבן על ידי שניים. במקדש זהו הדין המקובל, שאבר גדול או כמות גדולה של נסכים מובאים על ידי שניים-שלושה כהנים יחדיו (ראה הערה 7). על פי זה ניתן להסביר מדוע שניים שהעלו בחוץ חייבים, כי זוהי דרך העבודה בפנים.

הסבר זה, שכל שחיטת בהמה אסורה מחוץ למקדש, שנוי במחלוקת תנאים בחולין (טז,ב-יז,א). רבי ישמעאל שם סובר ש"בשר תאווה" נאסר במדבר, דהיינו שבזמן שהיו ישראל במדבר – נאסר עליהם לאכול בשר חולין סתם, ואם אדם מישראל היה חפץ לאכול בשר – היה עליו להקדיש את בהמתו ולהקריבה כקרבן שלמים, וכך לאכול מבשרה. לפי הסבר זה, באה התורה בספר דברים (יב,כ-כז) לבטל איסור זה עם כניסת ישראל לארץ, כיון שבארץ ישראל, כאשר בני ישראל אינם מרוכזים עוד בסמוך למשכן, לא ניתן להביא כל בהמת חולין להקרבה למשכן. לעומת רבי ישמעאל, סובר רבי עקיבא שבשר תאווה לא נאסר מעולם, ולדעתו פרשת שחוטי חוץ עוסקת במוקדשים. הרמב"ן בפירושו לתורה (ויקרא יז,ב) מפרש את הפרשה כדעת רבי ישמעאל, וכותב שהסברו "הוא הנאות בכתוב על דרך הפשט". הרמב"ן מסביר שלפי רבי ישמעאל באה התורה תחילה לאסור שחיטת כל בהמה שהיא מחוץ למשכן, ולאחר מכן היא אוסרת העלאה של הבהמות המוקדשות במזבח שייבנה מחוץ למשכן.

יתכן אפוא להסביר את משנתנו על פי האמור. ההבחנה בין שחיטה להדיוט ובין העלאה להדיוט, נובעת מההבחנה

ישמעאל ורבי עקיבא, האם איסור הזריקה בחוץ נלמד מהפסוק על השחיטה או מהפסוק על העלאה (שפת אמת, מקדש דוד; ובקן אורה הסתפק בדבר).

האחרונים דנו בזורק בחוץ, האם דינו כשוחט או כמעלה. על פי הסברה לעיל – הזורק להדיוט פטור וגם שניים שזרקו יחדיו פטורים. יש שכתבו שדין זה תלוי במחלוקת רבי

מערכה רפה. העלאת קרבן חסר בחוץ (קח,ב; קט,ב; קי,א)

קרבן חסר - שיטת ריש לקיש אליבא דרבי יוסי. קרבן שלם הוא בהמה שלמה, ואילו חצי בהמה היא "חסר", ואינו חייבים עליה. לדעת רש"י המעלה חצי בהמה פטור אפילו אם החצי השני קיים, מכיוון שלא העלה קרבן שלם. לדעת תוספות, אם הבהמה כולה קיימת לפנינו - חייבים גם על העלאת כזית ממנה.

ולכן חייב על כל אחד מהם, ואילו לדעת ר' יוסי "קרבן שלם" הוא בהמה שלמה, ולכן חייב אחת בלבד⁴.

והדברים שתומין עד עמוד הכהן ועבודה בידו במהרה בימינו אמן¹.

3. במקדש דוד (סי' ה' סק"ד) כתב ש"אבר" האמור כאן אינו אבר בודד (שיש בו בשר גידין ועצמות, כהגדרתו בהלכות טומאת נבלות), אלא נתח שלם מן הנתחים שניתנים לכהנים להעלאה על המזבח (עיין תמיד פ"ד מ"ג), שמכיוון שנאמר "ונתח אותה לנתחיה - ולא נתחיה לנתחים" (חולין יא,א) הרי כל חלק מהם נחשב כשיעור הקטרה בפני עצמו. סברה דומה כתב גם בקרן אורה (קט,ב), וחדש לפי זה שבעוף, שאין בו ניתוח, אם חסר כלשהו פטור. מכמה מפרשים משמע שלא תפסו כך, כגון הכ"ס מ"מ מה"ק י"ט, שמדבר על אבר שיש בו כזית בלבד, ולעניין העוף מצינו בגמ' קח,א: "המעלה ראש בן יונה שאין בו כזית", ולדברי הקרן אורה נצטרך להעמיד במקומו פנים שחסרו, וכמאן דאמר שחייב.

4. ריש לקיש מוסיף: "אבל אבר אחד דברי הכל אינו חייב אלא אחת", ומשפט זה דורש הסבר, שהרי ר' יוסי אינו מחייב כלל על העלאת אבר אחד בלבד! לפיכך פירש רש"י, שמדובר במי שכבר העלה את כל הבהמה פרט לאבר זה, ונודע לו על חטאו, וכעת חילק את האבר הנוותר לחצאין והעלהו. במקרה זה, ר' יוסי מודה שיש חיוב,

נאמר בתורה לגבי איסור העלאת קרבן מחוץ למקדש: "ואל פתח אהל מועד לא יביאנו לעשות אותו לה'" (ויקרא יז,ט), ומכאן דייקו חכמים: "על השלם הוא חייב, ואינו חייב על החסר" ("אותו - שלם משמע", רש"י קז,א ד"ה אותו).

במשנה (קח,א) מופיעה מחלוקת תנאים באשר למי ש"העלה וחזר והעלה" קרבן מחוץ למקדש: לדעת רבי שמעון הרי הוא חייב חטאת על כל העלאה והעלאה, ואילו לדעת רבי יוסי אינו חייב אלא אחת. הגמ' מבינה שאין לפרש דברים כפשוטם, שהעלה כמה וכמה קרבנות בשלמותם¹, ומפרשת שמדובר במשנה על העלאה של קרבן חסר. מחלוקת התנאים היא בשאלה מהו החסרון הפטור, והאם במקרים מסוימים יש חיוב גם על קרבן חסר.

עניין זה נדון גם במשניות בהמשך (קט,א-ב), וכן בגמ' לעיל (קז,א) ולהלן (קי,א). סוגיה זו מורכבת מאד, והאחרונים האריכו בליבון השיטות השונות בה, ובפרט בשיטת הרמב"ם העמומה, ונתרכו בביאור עיקרי הדברים: תחילה בהגדרה מה נקרא קרבן חסר, ולאחר מכן בשאלה האם יש מקרים בהם חייבים גם על קרבן חסר².

חלק א: מהו קרבן "שלם" או "חסר"?

הגמ' מביאה שלוש שיטות אמוראים בביאור מחלוקת רבי שמעון ורבי יוסי, מהן עולות הגדרות שונות למושג "קרבן חסר":

א. **ריש לקיש:** "העלה וחזר והעלה" פירושו שבכל פעם העלה אבר אחר. לדעת ר"ש "קרבן שלם" הוא אבר שלם³,

1. הסיבה לכך - בדרך כלל העושה סידרה של חטאים זהים מתחייב במספר קרבנות חטאת על פי מספר ההעלמות, כלומר: אם נודע לו על חטאו בין מעשה אחד למשנהו - המעשה השני נחשב כשגגה נפרדת ומחייב קרבן בפני עצמו; ואם כל מעשיו היו בהעלם אחד, ללא ידיעה ביניהם - אינו חייב אלא חטאת אחת בלבד על כל מעשיו. ממילא, אם מדובר כאן בהעלאות בהעלם אחד - מדוע ר' שמעון מחייבו על כל העלאה? (ומצאנו שר"ש עצמו אומר בכריתות פ"ג מ"ט שהשוחט חמישה זבחים בהעלם אחד חייב אחת בלבד). ואם בשני העלמות - מה טעמו של ר' יוסי? לפיכך יש להניח שאכן מדובר בשני העלמות (רש"י ד"ה העלה: "ונודע לו וחזר והעלה"), ור' יוסי מחייב חטאת אחת בלבד משום שמדובר בהעלאה שכשלעצמה איננה ראויה לחייב.

2. להעמקת הברור עיין במשנה למלך הל' מעשה הקרבנות י"א (עקב אריכות דבריו, נצוין לו על פי מספר העמוד במהדו' פרנקל); חסדי דוד זבחים יב,א; קרן אורה וליקוטי הלכות. בפירושו המיוחס לרבנו חננאל ישנן כמה נקודות מחודשות, ומקוצר היריעה לא עמדנו על כולן במסגרת זו. ולשון הקרן אורה: "כל זה צריך עיון גדול,